Цехан Д.М.,
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри криміналістики
Національного університету
«Одеська юридична академія»
***ORCID ID:** 0000-0001-6503-6985*

DOI: *https://doi.org/10.17721/2413-5372.2021.1-2/140-148*

УДК 343.985:343.35–057.36

ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ОПЕРАТИВНИХ ПІДРОЗДІЛІВ УСТАНОВ ВИКОНАННЯ ПОКАРАНЬ

Анотація. *Протягом останніх років відбувається перманентне реформування системи органів та установ відбування кримінальних покарань, шляхом визначення місця таких органів та установ у системі державних інституцій, внесення змін до законодавства з метою приведення його у відповідність до кращих міжнародних зразків. Водночас, протягом тривалого часу невирішеною залишається проблема інформаційного забезпечення роботи установ виконання покарань, яка була не ефективною у зв'язку із відсутністю централізованого електронного реєстру осіб, які відбувають кримінальне покарання. Значним позитивним кроком у напрямі вирішення цієї проблеми стало формування реєстру засуджених та осіб взятих під варту. Особливим здобутком такої інформаційної системи стало впровадження автоматизованих програм щодо оцінки можливості повторного вчинення злочину особами, які відбувають кримінальне покарання на основі статичних та динамічних факторів.*

У той же час, впровадження цієї системи не вирішило проблемних питань щодо інформаційно-аналітичного забезпечення протидії злочинності у місцях позбавлення волі, що визначає вказану проблему як актуальну для наукових досліджень на сучасному етапі.

***Метою** статті є розроблення пропозицій щодо формування оперативними підрозділами місць позбавлення волі окремого модуля оперативного призначення та його структурної побудови.*

Результатом опрацювання автором цієї проблематики є аналіз впровадженого алгоритму оцінки ризиків повторного вчинення злочинів особами, які відбувають кримінальне покарання, зокрема детально проаналізовано статичні та динамічні фактори. Визначено напрями використання вказаного модуля оперативними підрозділами установ виконання покарань. Обґрунтовано, необхідність впровадження у практику роботи оперативних підрозділів установ виконання покарань окремого модуля оперативного призначення та включення до його структури таких баз даних: суб'єкти підвищеного злочинного впливу; особи, які прагнуть до побудови кримінальної кар'єри; групи засуджених негативної спрямованості; криміногенний вплив з волі; оперативно-розшукова робота. Виокремлено підстави для обліку інформації щодо конкретного засудженого у відповідній базі даних, а також охарактеризовано змістовне наповнення кожної із них.

Ключові слова: *місця позбавлення волі; оперативні підрозділи; інформаційно-аналітичне забезпечення; злочинність.*

Постановка проблеми. Процес протидії будь-яким проявам протиправної діяльності тісно пов'язаний із необхідністю збирання, систематизації та аналітичного опрацювання значних обсягів інформації, зокрема й отриманої із негласних джерел. Саме тому, у теорії оперативно-розшукової діяльності значна увага приділяється дослідженню оперативно-розшукової інформації, особливостям моделей її отримання та подальшої реалізації, а також інформаційно-аналітичному забезпеченню виявлення, попередження та розкриття різних форм злочинної діяльності. Як відзначає професор С.С. Овчинський, сучасна оперативно-розшукова тактика потребує заглиблення у психологічні та соціально-логічні категорії. Отримання знань щодо цих категорій також збільшує обсяг оперативно-розшукової інформації, суттєво впливає на її зміст і правові наслідки використання у профілактиці та розкритті злочинів. Подальше вдосконалення процесу доказування пов'язано з теоретичним осмисленням складних залежностей між виникненням інформації щодо злочинної діяльності, оперативно-розшуковою тактикою її отримання і процесуальною природою судових доказів. У процесі постійно зростаючих потоків інформації виникли проблеми щодо забезпечення її повноти, достовірності, обробки, систематизації та використання. В таких умовах необхідна докорінна перебудова усієї системи інформаційного забезпечення заходів боротьби зі злочинністю[1].

Аналіз останніх наукових досліджень та публікацій. У контексті інформаційно-аналітичного забезпечення роботи установ виконання покарань існують лише окремі наукові дослідження щодо: прогнозування в органах та установах виконання покарань[2], адміністративної діяльності в органах та установах виконання покарань щодо забезпечення інформаційної роботи[3], використання пенітенціарної інформації у контексті вивчення пенітенціарної субкультури[4], характеристики Державної кримінально-виконавчої служби як суб'єкта інформаційної діяльності[5], оптимізації системи електронного документообігу у пенітенціарних установах[6], інформаційної складової запобігання злочинам в установах виконання покарань[7] тощо.

Метою статті є характеристика сучасного стану та розроблення пропозицій з оптимізації інформаційно-аналітичного забезпечення оперативно-розшукової діяльності оперативних підрозділів УВП.

Виклад основного матеріалу дослідження та його основні результати. Проблеми інформаційно-аналітичного забезпечення оперативно-розшукової протидії злочинності у місцях позбавлення тізно пов'язане грунтується на загальних засадах оперативно-розшукової діяльності розроблених провідними фахіцями у сфері оперативно-розшукової діяльності на доктриналоному рівні[8].

[1] С С Овчинский, Оперативно-розыскная информация (Москва, ИНФРА-М, 2000) 367.

[2] А В Головач, Зміст прогнозування в установах виконання покарань (2018) 3 *Наукові праці НУ «Одеська юридична академія»* 27–32. <http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/12520/Golovach%20A.%20V.%20Content%20of%20forecasting%20in%20institutions%20performance%20of%20pictures.pdf?sequence=1&isAllowed=y> дата звернення 17.05.2021.

[3] В Ф Пузирний, Адміністративна діяльність в органах та установах виконання покарань, спрямована на забезпечення інформаційної роботи (2016) 9 *Вісник Південного центру Національної академії правових наук України* 114–119.

[4] Використання пенітенціарної інформації у контексті вивчення пенітенціарної субкультури в місцях позбавлення волі (2014) 5 *Митна справа* 175–180.

[5] С К Гречанюк, Державна кримінально-виконавча служба України як суб'єкт інформаційної діяльності та взаємодії із засобами масової інформації (2011) 1 *Форум права* 227–230.

[6] О М Тогочинський, В О Аніщенко, Оптимізація системи електронного документообігу у пенітенціарних установах (2018) 3 *Science Review* 33–39.

[7] А Боровик, Про деякі змістовні елементи комплексного та індивідуального планування заходів із запобігання злочинам в установах виконання покарань (2018) 6 *Підприємництво, господарство і право* 253–257.

[8] М А Погорецький, Оперативно-розшукова діяльність і кримінальний процес: проблеми взаємозв'язку: моно-

Розпочинаючи безпосередній аналіз проблеми інформаційно-аналітичного забезпечення оперативно-розшукової протидії злочинності у місцях позбавлення волі насамперед необхідно визначитися з сутністю цієї категорії. Так, на нашу думку, *інформаційно-аналітичне забезпечення протидії злочинності у місцях позбавлення волі – це систематична та цілеспрямована діяльність оперативних підрозділів щодо отримання, систематизації, аналізу та подальшого використання інформації, отриманої з гласних та негласних джерел з метою вирішення поточних та стратегічних завдань протидії злочинності в установах виконання покарань*.

Опрацювання матеріалів практики свідчить, що формування єдиної централізованої інформаційної системи з метою накопичення інформації щодо осіб, які відбувають кримінальне покарання, знаходиться на етапі становлення, а його початок можна пов'язувати із прийняттям Порядку формування та ведення Єдиного реєстру засуджених та осіб, узятих під варту, затвердженого наказом Міністерства юстиції України від 26.08.2018 року № 2023/5[1]. Відповідно до положень вказаного Порядку зазначений реєстр – це інформаційна система, що містить відомості про засуджених та осіб, узятих під варту, та структурно складається із чотирьох модулів.

Вказаний Порядок передбачає формування підсистеми «КАСАНДРА» з метою забезпечення формування оцінки ризиків вчинення повторного кримінального правопорушення, яка ґрунтується на використанні алгоритмів автоматизованих висновків. Введення даних, необхідних для оцінки ризиків, здійснюється реєстратором. Визначення ступеня ризиків вчинення повторного кримінального правопорушення (низький, середній, високий, дуже високий) здійснюється підсистемою «КАСАНДРА» автоматично на підставі алгоритму підрахунку балів та відповідності розміру балів встановленим ступеням ризиків. Підсистема «КАСАНДРА» забезпечує формування прогнозу вчинення особою повторного кримінального правопорушення, який ґрунтується на використанні машинного навчання та алгоритмів автоматизованих висновків (прогнозів), заснованих на результатах обробки великих структурованих масивів даних.

Аналіз функціонування вказаного модуля свідчить, що для такої оцінки використовуються *статистичні* та *динамічні* фактори.

До *статистичних факторів ризику* віднесено систематизовані дані щодо історії правопорушень, зокрема: *по-перше*, попередні притягнення до кримінальної відповідальності; *по-друге*, характеристика під час попереднього відбування покарання/перебування під вартою/під час слідства; *по-третє*, вік першого притягнення до кримінальної відповідальності; *по-четверте*, час, що минув після закінчення відбування покарання за попереднім вироком або звільнення від кримінальної відповідальності, покарання чи його відбування; *по-п'яте*, час, який особа в сукупності провела в установах виконання покарань у виді позбавлення/обмеження волі за попередніми вироками; *по-шосте*, форма вини за чинним вироком; *по-сьоме,* категорія злочину за останнім вироком; по-восьме, наявність обставин, які обтяжують покарання за чинним вироком; по-*дев'яте*, вік, у якому вчинено правопорушення за чинним вироком; *по-десяте*, відшкодування шкоди; *по-одинадцяте*, вік на момент проведення оцінки ризиків.

До *динамічних факторів ризиків* віднесено: *по-перше*, житло (наявність міс-

графія: у 2 ч. (Луганськ, Луганський держ. ун-т внутр. справ ім. Е.О. Дідоренка, 2008) 216; М А Погорецький, Поняття «діяльність» та його значення для теорії ОРД (2004) 3 (38) *Вісник Акад. правових наук України* 202–213; М А Погорецький, Закон України «Про оперативно-розшукову діяльність»: проблеми застосування окремих норм (2001) 3 *Вісник Академії правових наук України* 205–213; М А Погорецький, В П Шелеменцев, Поняття організації оперативно-розшукової діяльності (2010) 1 (8) *Кримський юрид. вісник – Сімферополь* 18–28.

[1] Порядок формування та ведення Єдиного реєстру засуджених та осіб, узятих під варту: наказ Міністерства юстиції України від 26.06.2018 № 2023/5 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0762–18#Text> дата звернення 17.05.2021.

ця проживання, зміна місця проживання, проживання разом із особами, які вчиняли правопорушення); *по-друге*, освіта (володіння базовими навичками, наявність середньої освіти, володіння будь-якими професійними навичками або наявність кваліфікації); *по-третє*, робота (працевлаштування до засудження, володіння достатніми професійними навичками для отримання роботи після звільнення, ставлення до праці); *по-четверте*, матеріальне становище (матеріальна залежність від своєї сім'ї чи друзів, вміння раціонально використовувати кошти на корисні цілі, гра в настільні на інші ігри, наявність боргів за утримання житла, наявність заборгованості за запозиченими коштами та/або кредитами); *по-п'яте*, мислення, емоції та поведінка (легко дратується, емоції впливають на здатність діяти конструктивно; проявляє ворожість до окремих осіб та груп; вчиняє дії, пов'язані із погрозами або насильством; висловлює свою думку, переважно проявляючи агресію; втрачає контроль над емоціями та поведінкою у випадках, коли не вдається отримати бажане; особа не здатна мислити чітко та раціонально, низький рівень розвитку комунікативних навиків у особи; стикаючись із проблемою, вчиняє перше ліпше, що спаде на думку; стикаючись із проблемою, особа не здатна знайти шляхи її вирішення або легко здається та відступає перед труднощами; не може передбачити наслідки своїх дій; для особи характерна поведінка не адекватна до ситуації; для особи характерний стан нервового збудження; для особи характерний стан безпідставного пригнічення; самооцінка особи); *по-шосте*, вживання алкоголю (наявність помітного шкідливого впливу алкоголю на спосіб життя; поведінка під впливом алкоголю; особа притягувалась до дисциплінарної відповідальності під час відбування покарання; особа здатна вчинити неправомірні дії з метою отримання грошей на алкоголь чи сам алкоголь; вчиняє неправомірні дії, перебуваючи у нетверезому стані; вмотивованість до зменшення вживання алкогольних напоїв); *по-сьоме*, вживання наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів (ПАР) (вживання ПАР, заборонених до вжитку; наявність помітного шкідливого впливу ПАР на спосіб життя; поведінка під впливом ПАР; особа притягувалась до дисциплінарної відповідальності; особа здатна вчинити протиправні дії з метою отримання грошей на ПАР; вчиняє неправомірні дії під впливом ПАР; вмотивованість до зменшення вживання ПАР); *по-восьме*, стосунки у суспільстві (до засудження особа підтримувала кримінальні зв'язки або зв'язки з особами з антисоціальною поведінкою; правопорушення вчинено у співучасті; має намір підтримувати кримінальні зв'язки після звільнення; близькі друзі/коло спілкування підтримують прокримінальні настанови на спосіб життя; легко піддається впливу прокримінального та/або антисоціального оточення; наявність соціальної ізоляції); *по-дев'яте*, стосунки з рідними та близькими (наявність/відсутність соціальних зв'язків з рідними та близькими (родиною) на цьому етапі життя; ставлення до наявності/відсутності соціальних зв'язків із рідними та близькими; характеристика впливу зв'язків із рідними та близькими на засудженого; стосунки з особою, яку було обрано для спільного проживання; нехтування виконанням батьківських обов'язків, байдуже ставлення до них; засуджена особа застосовувала домашнє насильство; засуджена особа була жертвою домашнього насильства; серед членів сім'ї особи є особи, які ведуть прокримінальний або антисоціальний спосіб життя); *по-десяте*, ставлення до правопорушення (не бере відповідальності за вчинені дії на себе; звинувачує інших осіб; виправдовується, стверджує, що не було іншого виходу; особа шкодує, що була викрита правоохоронними органами; не усвідомлює наслідки вчиненого правопорушення для потерпілої особи, заперечує серйозність або мінімізує значимість своїх дій; особа вважає, що з нею вчинили не справедливо; близькі друзі/коло спілкування підтриму-

ють прокримінальні настанови на спосіб життя; не усвідомлює наслідки вчиненого правопорушення для потерпілого); *по-одинадцяте*, характеристика під час оцінюваного періоду відбування покарання (за оцінюваний період відбування покарання зафіксовано спроби втечі/особа перебувала на обліку як схильна до втечі; особа вчинила порушення установленого порядку відбування покарання за встановлений період; застосування стягнень за оцінюваний період; застосування інших заходів дисциплінарного характеру за оцінюваний період); *по-дванадцяте*, готовність до змін (готовність до зміни способу життя; участь у програмах диференційованого виховного впливу, інших наявних в установі програмах та заходах соціально виховного характеру; не усвідомлює, що саме необхідно змінити; наявність позитивних планів на майбутнє).

Продовжуючи, наголосимо, що запровадження Єдиного реєстру засуджених та осіб, взятих під варту, а також розроблення моделі оцінки ризиків вчинення нового кримінального правопорушення особами, які відбувають кримінальні покарання, не вирішило проблему інформаційно-аналітичного забезпечення оперативно-розшукової діяльності у колоніях, оскільки існує гостра необхідність формування у межах вказаного реєстру окремого модуля оперативного призначення із обмеженням доступу до накопичуваної у ньому інформації працівниками оперативних підрозділів установ виконання покарань. Моделюючи структурну побудову такого модуля, на нашу думку, останній повинен включати такі інформаційні підсистеми:

«Суб'єкти підвищеного злочинного впливу». З метою забезпечення оперативно-розшукової роботи, оперативних підрозділів УВП постановці на облік у такому модулі підлягають: установчі дані щодо особи, яка є суб'єктом підвищеного злочинного впливу; місце, обставини та суб'єкти, які надали особі статус «вор в законі», а також за наявності такої інформації дані щодо осіб, які підтримували та/або надавали письмові рекомендації щодо надання особі найвищого статусу у злочинній ієрархії; належність особи до конкретного злодійського клану, а також рівень інтенсивності підтримання зв'язків з іншими суб'єктами злочинного впливу, які належать до вказаного клану, зокрема за даними підрозділів стратегічних розслідувань злочинний вплив на території України здійснюють такі злодійські клани: сухумських, кутаїський, руставський, шакро, слов'янський та нейтральний. Станом на 2020 рік у установах виконання покарань України перебувало 9 осіб, які займають найвищу ієрархію у злочинному світі та є «ворами в законі», які належать до різних злодійських кланів; дані, щодо основної функціональної спрямованості особи у структурі кримінального середовища як суб'єкта підвищеного злочинного впливу, зокрема: а) забезпечення акумулювання та подальшого розподілу коштів, отриманих у результаті злочинної діяльності «общака»; б) вирішення конфліктів та виконання функцій тіньового правосуддя у кримінальному середовищі (характерно для суб'єктів підвищеного злочинного впливу, які у силу віку знаходяться на етапі завершення злочинної кар'єри); в) контроль за злочинною діяльністю на окремих територіях чи в окремих сферах; г) контроль за злочинною діяльністю злочинних спільнот чи злочинних угруповань; дані щодо легальної сфери діяльності, які опосередковано контролюються вказаним суб'єктом підвищеного злочинного впливу; дані щодо активних та минулих конфліктів суб'єкта підвищеного злочинного впливу з іншими представниками кримінального середовища; дані щодо участі суб'єкта підвищеного злочинного впливу у злочинних зібраннях (за наявності таких даних) та особливі погляди щодо стратегії розвитку злочинної діяльності на конкретній території та/або формування подальшої ідеології функціонування кримінального середовища; дані щодо особливостей поведінки особи під час попереднього відбування покарання

у виді позбавлення волі. дані щодо відносин суб'єкта підвищеного злочинного впливу з представниками адміністрації установи виконання покарання під час попереднього ув'язнення; дані щодо організації особою масової непокори засуджених адміністрації установи виконання покарань під час попереднього відбування покарання; інформація щодо системи активних зв'язків такої особи з іншими злочинцями, які знаходяться на волі; дані щодо особливостей структури оточення суб'єкта підвищеного злочинного впливу під час відбування покарання в установі та під час попередніх ув'язнень.

«Особи, які прагнуть до побудови кримінальної кар'єри». Підставами для обліку інформації щодо особи у вказаному модулі є:

– *по-перше*, наявність у особи відповідного статусу у структурі кримінального середовища, зокрема: *«положенець»* – особа, яка отримала певні рекомендації та після проходження відповідного терміну планує відповідно до неформальних процедур та практик кримінального середовища отримати найвищий статус у злочинній ієрархії – «вор в законі»; *«смотрящий»* – особа, яка визначена, як правило, суб'єктом, який має найвищий статус у злочинній ієрархії, відповідальною за належне функціонування окремих сфер злочинної діяльності, злочинної діяльності на окремих територіях, встановлення та підтримання функціонування правил та норм кримінальної субкультури у місцях позбавлення волі; *«кримінальний авторитет»* – особа, яка за своїми особистими та діловими якостями, володіючи відповідним досвідом здійснення злочинної діяльності та/або відбування покарання у місцях позбавлення волі, здатна забезпечити функціонування злочинної діяльності на відповідній території чи сфері суспільного життя, не маючи при цьому неформального статусу «смотрящого», «положенця» чи «вора в законі»;

– *по-друге*, діяльність особи під час відбування кримінального покарання, яка свідчить про прагнення до побудови злочинної кар'єри, зокрема: а) прагнення особи увійти до складу близького оточення лідерів кримінального середовища, які відбувають кримінальне покарання; б) прагнення особи отримати статус «смотрящого» за окремими сферами життєдіяльності в'язничного населення, зокрема постановка на оперативний облік та внесення оперативної інформації повинно здійснюватися щодо засуджених, які прагнуть отримати статус «смотрящого» за відділенням; каналами постачання до установи виконання покарань заборонених предметів та/або речовин («дорогою»); азартними іграми; в) стійке дотримання особою правил та норм кримінальної субкультури під час відбування кримінального покарання та активна пропаганда правил та злодійських традицій серед інших засуджених; г) організація об'єднання засуджених у групи негативної спрямованості, систематичне невиконання законних вимог адміністрації установи виконання покарань, а також організація чи активна участь у діях, які дезорганізують роботу установи виконання покарань.

«Групи засуджених негативної спрямованості». У контексті інформаційного наповнення вказаного модуля, обліку підлягають дані щодо: а) чисельності та структури групи засуджених негативної спрямованості із обов'язковим виокремленням засуджених, які є постійними членами такої неформальної групи, та засуджених, які можуть приєднатися до неї у разі виникнення надзвичайних ситуацій в установі виконання покарання; б) лідерів та активних учасників групи засуджених негативної спрямованості; в) підстав формування та мотивів функціонування групи засуджених негативної спрямованості; г) тривалості функціонування групи засуджених негативної спрямованості; д) характеру відносин членів вказаної групи із іншими представниками в'язничного населення, зокрема й лідерами кримінального середовища, оскільки, як свідчить опрацювання матеріалів практики, доволі часто такі відносини

мають конфліктний характер і діяльність таких груп не підтримується лідерами кримінального середовища, які відбувають кримінальне покарання; е) спрямованості діяльності такої неформальної групи засуджених негативної спрямованості (систематичні антагоністичні відносини із адміністрацією установи та вчинення дій, спрямованих на перешкоджання виконанню персоналом установи виконання покарань своїх обов'язків; вчинення протиправних дій щодо окремих категорій засуджених, тероризування окремих груп засуджених позитивної та нейтральної спрямованості; діяльність, спрямована на підрив авторитету лідерів кримінального середовища, які відбувають кримінальне покарання та спроби встановлення автономного контролю за установою без підпорядкування суб'єктам підвищеного злочинного впливу тощо); є) режимних, оперативно-розшукових та інших заходів, які спрямовувалися на нейтралізацію функціонування групи засуджених негативної спрямованості та їх результати, тощо.

«Злочинні угруповання засуджених». У контексті інформаційного наповнення вказаного модуля, обліку підлягають дані щодо: а) структурної побудови та чисельності злочинного угруповання; б) установчих даних лідерів та активних учасників злочинного угруповання; в) підстав та мотивів формування злочинного угруповання; г) форм базової злочинної діяльності угруповання; д) впливу лідерів кримінального середовища на діяльність угруповання, функціонуючого в установі виконання кримінального покарання; е) наявності оперативних підходів до учасників та лідерів таких злочинних угруповань; є) рівня та форми підтримки функціонування таких злочинних угруповань з волі; ж) характеру відносин між членами злочинного угруповання та лідерами кримінального середовища, які відбувають кримінальне покарання та виконують функції кримінального менеджменту в установі; з) неформальних відносин членів злочинного угруповання із персоналом установи виконання покарань; д) режимних, оперативно-розшукових та інших заходів, які вживалися з метою нейтралізації діяльності угруповання, зокрема його роз'єднання та притягнення учасників до кримінальної відповідальності, а також результати проведених заходів.

«Криміногенний вплив з волі». Аналіз матеріалів підрозділів стратегічних розслідувань та оперативних підрозділів установ виконання покарань свідчить, що лідери кримінального середовища, зокрема й «вори в законі», які не проживають на території України, проте здійснюють значний злочинний вплив на установи виконання кримінальних покарань в Україні. Зважаючи на вищевикладене, вказаний інформаційний масив повинен постійно заповнюватись оновленими даними щодо: а) суб'єктів злочинного впливу, які знаходяться на волі та здійснюють злочинний вплив на конкретну установу виконання покарань, зокрема всі відомі установчі дані вказаних осіб та їх оперативно-розшукова характеристика; б) інтенсивність такого впливу. Визначаючи критерій інтенсивності можна виокремити такі різновиди впливу окремих суб'єктів на установу виконання покарань з волі: інтенсивний вплив – здійснюється через призначення конкретного засудженого «смотрящим» за кримінально-виконавчою установою із повною підзвітністю за криміногенні процеси у виправній колонії суб'єкту злочинного впливу, який знаходиться на волі; опосередкований вплив – здійснюється через окремих засуджених, які відбувають покарання в установі, та стосується окремих сфер життєдіяльності в'язничного населення, зокрема забезпечення покращених умов відбування покарання окремим засудженим, контроль за постачанням до установи окремих видів заборонених предметів та речовин; ситуативний вплив – втручання у вирішення окремих складних ситуацій та конфліктів, які ви-

никли в установі виконання кримінальних покарань особами, які знаходяться на волі.

«Оперативна-розшукова робота». У вказаному підмодулі обліку підлягає інформація щодо: а) засуджених, які розроблялись оперативними підрозділами установ виконання покарань та результати таких розробок; б) наявності оперативних підходів до конкретних засуджених, зокрема лідерів кримінального середовища, які відбувають покарання в установі; в) оперативно-розшукових заходів та інших дій, які проводились оперативно-розшуковими підрозділами щодо конкретних засуджених чи їх груп, а також результати проведених заходів; г) заходів, які проводилися щодо окремих засуджених за ініціативою територіальних оперативних підрозділів, та отриманих результатів, зокрема розкриття нерозкритого злочину минулих років тощо.

Висновки. Формування відповідного електронного модуля оперативного призначення значно оптимізує інформаційно-аналітичне забезпечення оперативно-розшукової протидії злочинності у місцях позбавлення волі шляхом: по-перше, забезпечення миттєвого отримання оперативної інформації щодо засудженого, який прибув для відбування покарання в установу, зокрема й накопичену оперативними підрозділами під час відбування передніх покарань у виді позбавлення волі; по-друге, забезпечить визначення необхідної міри оперативного перекриття засудженого одразу після прибуття до установи виконання покарань; по-третє, забезпечить інформаційну підтримку під час вибору організаційно-тактичних моделей формування оперативних позицій та проведення оперативно-розшукових заходів щодо конкретного засудженого; по-четверте, оптимізує співпрацю оперативних підрозділів установ виконання покарань з територіальними оперативними підрозділами щодо нейтралізації злочинного впливу на установу виконання покарань з волі.

REFERENCES

LIST OF LEGAL DOCUMENTS

LEGISLATION

1. Pravyla vnutrishnoho rozporiadku ustanov vykonannia pokaran [The procedure for forming and maintaining the Unified register of convicts and persons taken into custody] nakaz Ministerstva yustytsii Ukrainy vid 28.08.2018 № 2823/5 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1010–18#Text> data zvernennia 17.05.2021 [in Ukrainian].

BIBLIOGRAPHY

AUTHORED BOOKS

2. Belov O, Valeev A, Kazarinova L, Krymov A, Lyutynskij A, *Informacionnoe obespechenie rassledovaniya prestuplenij, sovershaemyh v ispravitel'nyh uchrezhdeniyah* [Information support for the investigation of crimes committed in correctional institutions] (Moskva, Yurlitinform 2012) 84 [in Russian].

3. Chajkovskij A, Plen. *Za chuzhye i svoi grekhi (*Voennoplennye i internirovannye v Ukraine 1939–1953 g. g.) [Captivity. For others' and their own sins (Prisoners of war and internees in Ukraine 1939–1953)] (Kiev, Parlamentskoe izd-vo 2002) 215 [in Russian].

4. Emel'yanov N, *Kriminologicheskoe issledovanie konfliktov s uchastiem osuzhdennyh* [Criminological research of conflicts with the participation of convicts] (Vladimir, 2015) 171 [in Russian].

5. Pohoretskyi M A, Operatyvno-rozshukova diialnist i kryminalnyi protses: problemy vzaiemozv'iazku: monohrafiia*:* u 2 ch. Ch 1 [Operative investigative activity and criminal process: problems of interconnection: monograph: in 2 h. Ch 1] (Luhansk, Luhanskyi derzh. un-t vnutr. sprav im. E.O. Didorenka, 2008) 216 [in Ukrainian].

ARTICLES

6. Holovach A V, Zmist prohnozuvannia v ustanovakh vykonannia pokaran [The content of forecasting in penal institutions] (2018) 3 *Naukovi pratsi NU «Odeska yurydychna akademiia*» 27–32 <http://dspace.onua.edu.ua/

bitstream/handle/11300/12520/Golovach%20A.%20V.%20Sontent%20of%20forecasting%20in%20institutions%20performance%20of%20pictures.pdf?sequence=1&isAllowed=y> data zvernennia 17.05.2021 [in Ukrainian].

7. Pohoretskyi M A, Poniattia «diialnist» ta yoho znachennia dlia teorii ORD [The concept of «activity» and its meaning for the theory of ORD] (2004) 3 (38) *Visnyk Akad. pravovykh nauk Ukrainy* 202–213 [in Ukrainian].

8. Pohoretskyi M A, Zakon Ukrainy «Pro operatyvno-rozshukovu diialnist»: problemy zastosuvannia okremykh norm [The Law of Ukraine «On operational investigative activity»: problems of application of certain norms] (2001) 3 *Visnyk Akademii pravovykh nauk Ukrainy* 205–213 [in Ukrainian].

9. Pohoretskyi M A, Shelementsev V P, Poniattia orhanizatsii operatyvno-rozshukovoi diialnosti Ch 1 [The concept of the organization of operational investigative activities] (2010) 1 (8) *Krymskyi yuryd. visnyk – Simferopol* 18–28 [in Ukrainian].

10. Usmanov I, Zunkurov F, Zelenaya zona: real'nost' ili provokaciya (praktika protivodejstviya radikalizacii osuzhdennyh v mestah lisheniya svobody v Respublike Tatarstan) [Green zone: reality or provocation (practice of counteracting the radicalization of convicts in prisons in the Republic of Tatarstan)] (2019) 1 *Vestnik Kazanskogo yuridicheskogo instituta MVD Rossii* 62–69 [in Russian].

Tsekhan D.M.
Candidate of Law, Associate Professor,
Associate Professor of Criminology
National University
Odessa Law Academy
ORCID ID: *0000-0001-6503-6985*

DOI: *https://doi.org/10.17721/2413-5372.2021.1-2/140-148*

INFORMATION AND ANALYTICAL SUPPORT OF OPERATIONAL AND SEARCH ACTIVITIES OF OPERATIONAL DIVISIONS OF PENALTY INSTITUTIONS

Abstract. *In recent years, there has been a permanent reform of the system of bodies and institutions of criminal punishment, by determining the place of such bodies and institutions in the system of state institutions, amendments to legislation to bring it in line with the best international standards. At the same time, the problem of providing information to the work of penitentiary institutions has remained unresolved for a long time, which was ineffective due to the lack of a centralized electronic register of persons serving criminal sentences. A significant positive step towards solving this problem was the formation of a register of convicts and detainees. A special achievement of such an information system was the introduction of automated programs to assess the possibility of recidivism by persons serving a criminal sentence on the basis of static and dynamic factors.*

At the same time, the implementation of this system has not solved the problematic issues of information and analytical support for combating crime in prisons, which identifies this problem as relevant for research at the present stage.

The purpose of the article is to develop proposals for the formation of operational units of places of imprisonment of a separate module of operational purposes and its structural construction.

The result of the author's study of this issue is the analysis of the implemented algorithm for assessing the risks of recidivism by persons serving a criminal sentence, in particular, static and dynamic factors are analysed in detail. The directions of use of the specified module by operative divisions of penitentiary institutions are defined. The necessity of introduction of a separate module of operational purpose into the practice of work of operative subdivisions of penitentiary institutions and inclusion of the following databases in its structure is substantiated: subjects of increased criminal influence; individuals seeking to build a criminal career; groups of negative convicts; criminogenic influence of will; operational and investigative work. The grounds for accounting for information about a particular convict in the relevant database are identified, as well as the content of each of them is described.

Key words: *places of imprisonment; operational units; information and analytical support; criminality.*